

Науковий стиль мови Sci-Tech English

Основні положення
(магістратура)

Функціональний мовний стиль

Мовний стиль - це різновид літературної мови, який обслуговує певну сферу суспільної діяльності мовців

Науковий стиль мови

Науково-технічний / Науково-професійний

Сфери: наука, технології, виробництво

Основні функції: інтелектуально-комунікативна, інформаційна

Особливості стилю зумовлені призначенням наукових текстів: отримання, збереження та передача нових знань.

Мова науки – природна мова з елементами штучних мов (формули, графіки, розрахунки, символи та ін.)

Національна мова з тенденцією до інтернаціоналізації.

Науковий стиль мови

Головні риси:

- абстрактність
- логічність
- аргументованість
- точність, однозначність
- інформативність

Науковий стиль мови = стиль науково-технічної літератури

Підстилі та види текстів:

- власне науковий (монографія, стаття, доповідь)
- науково-інформативний (реферат, анотація, патентний опис)
- науково-довідковий (словник, довідник, каталог)
- навчально-науковий (підручник, посібник, лекція, методична література)
- науково-популярний (нарис, науково-популярна стаття і т.ін.)

Навчально-науковий підстиль

- Підручник, посібник, лекція, методична література

Адресований майбутнім фахівцям

поєднає риси:

- власне наукового стилю
- науково-популярного стилю

Характерним є: використання багато ілюстративного матеріалу, прикладів, пояснень.

Науково-технічна комунікація

(письмова / усна)

- Граматичні особливості: складні речення, зокрема складнопідрядні; безособові речення; пасивний стан; інфінітивні, дієприкметникові, герундіальні звороти та конструкції; Present, Past, Future Simple; модальні дієслова; умовні речення та ін.
- Лексико-семантичні особливості (включаючи фразеологічні особливості)

Лексико-семантичні особливості

- спеціальна термінологія (терміни і термінологічні словосполучення);
- неологізми, інтернаціоналізми, реалії, кліше
- формальні слова та словосполучення
- дати
- власні імена / назви

Термін як основа наукового стилю

Термін -

слово або словосполучення, що вживається в тій чи іншій галузі науки або техніки і виражає наукове поняття.

Терміни - це точні позначення понять у певній галузі науки, техніки, мистецтва

Термін як основа наукового стилю

- Прості: architecture, buttress, resistance, landscape, budget, installation, discharge, layout etc.
- Складні [шляхом словоскладання]:
 - pipeline, radioactivity, highway, 3d-space, image (three-dimensional),
 - gas+meter=gasometer, turbine+generator=turbogenerator, ampere+meter=ammeter
- Терміни-словосполучення: air contamination (забруднення повітря); load governor (регулятор навантаження), landscape planning (планування ландшафту), central cross-section (центральний поперечний переріз); energy system load (навантаження енергосистеми), building construction (домобудівництво), water treatment (очищення води), waste water (стічні води), safety switch (аварійний вимикач), prestressed concrete (попередньо напружений бетон), compression tank (компресійний резервуар), absolute error (абсолютна помилка), power bank (зовнішній акумулятор, павербанк), back coupling (зворотній зв'язок), hot water heating boiler (водонагрівач), answering machine (автовідповідач), live wire (провід під напругою), cutoff date (дата припинення), thermal stress (термічна напруга), progressive illumination (послідовне освітлення)

Слова-реалії, неологізми, власні імена і назви.

Засоби їх перекладу

- **Реалії** (від лат. *realis* – дійсний, речовий) - це предмети, речі матеріальної культури. **Слова-реалії** – назви предметів і явищ, позначення понять, характерних для життя будь-якої країни, її історії, етнографії, культури, мистецтва і т.п. Напр., lunch, brunch, impeachment, lobbying (lobbyism), supermarket.

Переклад реалій:

- оригінальне написання або транскрипція / транслітерація: Halloween, New York, Coca-Cola, Samsung Electronics Co., Ltd.
- калькування (дослівний переклад): British Parliament, the House of Lords, the House of Commons.

Географічні реалії – tornado, tsunami, steppe, etc.; етнографічні реалії – jeans, bungalow, paprika, sauna, cappuccino, Santa Claus, vampire, cockney, Yankee, banjo, mile; соціально-політичні реалії – state, region, province, county, forum, shah, tsar, senate, chancellor, union jack, samurai.

Слова-реалії, неологізми, власні імена і назви.

Засоби їх перекладу

- **Неологізми** (давньогрецьк. *нео* - нове, *logos* - слово) – новостворене слово або словосполучення, яке нещодавно з'явилося в мові для позначення нового предмета, поняття чи явища.

Наприклад: summit (політ.); crowdfunding; transfer (фін.); web portal;
megaportal (інформ.); brunch; cyberspace; webinar; blogosphere etc.

- через деякий час стає загальноновживаним словом або словом-терміном;
- десятки тисяч неологізмів щороку.

Терміни-неологізми виникають у сучасному світі завдяки надзвичайно швидкому прогресу науки, техніки, бізнесу.

Неологізми

Багато неологізмів в галузях, пов'язаних з високими технологіями, зокрема інформаційними технологіями:

- touchscreen (сенсорний екран)
- cache (проміжний буфер, який містить інформацію, з швидким доступом)
- high-tech (високі технології)
- Wi-Fi (бездротова мережа)
- digital detox (період часу, коли людина не користується цифровими технологіями, гаджетами)
- phablet (смартфон з екраном більше ніж у телефона, але менше ніж у планшета)
- meme (ідея, концепція, інформація, яка швидко розповсюджується в Інтернеті)
- hashtag (хештег – тематичне посилання, тематична мітка)
- MOOC, massive open online course (онлайн курс з великою кількістю учасників, які можуть взаємодіяти між собою в Інтернеті)
- interface (інтерфейс)
- selfie (фотографія самого себе за допомогою смартфона), etc.

Власні імена та назви

- Імена та прізвища, географічні назви, найменування компаній, організацій, машин, приладів, виробів, хімічних речовин, назви газет, журналів, вулиць і т.д

Засоби перекладу:

- Транслітерація – передавання іноземних слів буквами мови перекладу: NASA (National Aeronautics and Space Administration) – НАСА (Національне управління з аеронавтики і дослідження космічного простору [США]); OPEC (Organization of Petroleum Exporting Countries) – ОПЕК (Організація країн- експортерів нафти); Samsung Group – компанія Самсунг груп.

- Транскрипція – найбільш вживаний спосіб передати власні імена і назви. Передавання слів і звуків іноземної мови буквами мови перекладу: General Motors Co. (GM) – компанія Дженерал моторс; Royal Dutch Shell plc (Shell) – компанія Ройял датч шел; Financial Times – газета Файненшел таймз; British Petroleum plc, BP – компанія Брітіш петроліум; pure pack – пьюр пак; Computer Weekly – щотижневий журнал Комп'ютер віклі; Science – журнал Сайєнс і т.п.

Для передавання іноземних географічних назв за традицією використовують спосіб транскрибування: the Thames – Темза, Aarhus – Орхус, the Alps – Альпи, Britain – Британія, Iowa – штат Айова тощо.

Інтернаціоналізми

- **Інтернаціоналізми** – слова, які вживають в багатьох мовах. Мають спільне основне значення. Складають більш ніж 50% усіх повнозначних слів у наукових текстах. Входять до міжнародного фонду наукової термінології, їх неважко розпізнати та перекласти.

Приклади інтернаціоналізмів у різних галузях: sector, resource, energy, structure, analysis, strategy – загальнонаукові терміни; bulldozer, excavator, grader, scraper, conveyor (conveyor belt), transporter, crane, derrick, dredge (землечерпалка) – будівельні машини; atom, proton, neutron, electron, focus, photon, nucleon, cosmos – фізика; plus, minus, differentiation, integral [`intigral], analysis – математика; radio, detector, diode, thermistor (термістор, терморезистор) – радіоелектроніка; mathematics, physics, geology, geometry, medicine, biology, philology, geography, etc. – назви наук

Скорочення

... SW, HW, IT, HiFi, WiFi, HiTech, TA, MDC/LDC, IC, POP ...

■ *Літерні скорочення (аббревіатури)* –

- E; N; W; S ... , F (frequency)
- 3-D image (three-dimensional)
- FTG (footing), FND, WDW, FBRK (firebrick)
- COL (column), EL (elevation), lab (laboratory), sub (subscript), Nat. (National), Bach. (Bachelor), M.Sc., M.Sc.Arch.
- chute (parachute), phone
- RY (railway)
- Abbrev., ammo (ammunition), memo (memorandum), ital. (italic(s))
- A-fission (atom fission), D.C. amplifier (direct current), H-chain (*мед.*) (heavy chain), H&S requirements (health and safety requirements)

Скорочення

- *Складові скорочення:*
 - maxcap = maximum capacity (максимальна потужність); radsta = radio station; intercom = intercommunication
 - (утворюють склади) UNO, NATO, OECD, WTO, EU, CEO, CIP (cast-iron pipe)
- *Скорочення словосполучень, які перетворилися в самостійні слова:* CAT – computer-aided testing (комп'ютерне випробування), Interpol – International Criminal Police Organization, WHO, Loran – long range navigation (система дальньої радіонавігації «Лоран»), radar – radio detection and ranging (радіолокація), laser – light amplification by stimulated emission of radiation (посилення світла при індукованому випромінюванні), maser – microwave amplification by ... (мікрохвильове посилення через індуковане випромінювання)

Скорочення

- *Літерні терміни з огляду на графічну форму:*

T-antenna, V-belt (клиноподібний ремінь), T-valve (триходовий клапан), V-shaped joint (шарнір), X-Sect (cross-section, поперечний переріз), U-butt joint (U-образне стикове з'єднання)

Невмотивований символ: X-rays (рентгенівські промені)

Формальні слова та словосполучення

Formal

- *to discover*
- *to investigate*
- *to encounter*
- *contact*
- *oppose*
- *decrease*
- *increase*
- *it concerns*
- *indicate*
- *establish*
- *consider*

Informal

- *to find out*
- *to look into*
- *to come across / to meet with*
- *get in touch with*
- *go against*
- *go down*
- *go up*
- *it's about*
- *point out*
- *set up*
- *think about*

Clichés Кліше

Стереотипні слова і фрази (стандартні мовленнєві формули)

- початок висловлювання:

The subject-matter of the paper / presentation / book is ...; The article deals with ...;
The paper/author describes (offers a description of...); ... is/are described
(описано);

- продовження висловлювання:

Particular (special) attention is paid to...; The paper concentrates on .../focuses on ...;
Extensive coverage is given to ...; Much attention is given to ... (Особливу увагу
приділено ...); The author's objective / intention is ..., The article / discussion /
presentation is aimed at ... (Метою/наміром автора/статті/презентації є...;)

- завершення висловлювання:

in conclusion ...; summarizing, it can be said that ...; finally ...; consequently, ...;
to sum it up, ...; all in all (на завершення; підводячи підсумок, можна сказати, що
...; на закінчення ...; отже; відтак; щоб підсумувати; загалом/у підсумку)

Clichés Кліше

- Інші приклади кліше, якими починають речення, зв'язують речення або елементи одного речення: moreover, after all, actually, in any way, in any case, instead of, in the first place, firstly, secondly, as a result of, in other words, fortunately, it doesn't matter that ..., in order to ..., it makes sense, in addition, finally, it is no surprise that ..., nevertheless, on the one hand ... on the other hand, in short, however etc.
- Оригінальні латинські кліше та скорочення: de facto / de jure; pro forma; vice versa; impromptu; ipso facto; cum laude; per diem; pro bono (publico), et cetera (etc.); eg. (for example).

Спеціальна фразеологія

- worm gear (черв'ячна передача)
- electric eye (фотоелемент)
- railway branch (залізнична гілка)
- live wire *or* the wire is alive (дріт під напругою)
- dead wire *or* the wire is dead (дріт від'єднано)
- live steam (свіжий пар)
- hot key(s) (гаряча клавіша)
- put the brakes on the economy (гальмувати розвиток економіки)
- jack (домкрат)
- jack arch (плоска арка, декоративна арка, невелика арка між балками перекриття)

Анотування

- Анотація - це короткий, узагальнений опис головного змісту статті або книги. Анотація, як правило, складається з двох частин. У першій частині надають вихідні дані (автор, назва, місце і рік видання чи посилання на сторінку в інтернеті) статті. У другій – формулюють основну тему статті, перераховують основні положення та пропозиції автора і роблять висновок. Суб'єкта дії в анотації зазвичай не називають, тому що він зрозумілий, відомий з контексту. В анотації активно вживають пасивні конструкції (з дієсловом або дієприкметником).

P.S.: Анотація *книги* зазвичай надрукована на звороті титульного аркуша, на клапані суперобкладинки, на задній стороні обкладинки.